

**Hallituksen esitys Eduskunnalle eräiden Suomen ja Ruotsin välisen valtakunnanrajan vuonna 2006 suorite-
tussa rajankäynnissä todettujen rajalinjan muutosten hy-
väksymisestä**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Suomen ja Ruotsin välillä voimassa olevien sopimusten perusteella maiden välinen raja käydään kahdenkymmenenviiden vuoden välein. Tämän mukaisesti suoritettiin rajankäynnit vuosina 1956-1957 ja 1981. Viimeksi raja käytiin vuonna 2006. Tämän rajankäynnin perusasiakirjat allekirjoitettiin Helsingissä maaliskuussa 2007.

Suomen ja Ruotsin välinen valtakunnanraja seuraa suurimmalta osaltaan jokien syväväylää. Syväväylän muutos rajankäyntien välissä aiheuttaa vähäisiä vesialueiden muutoksia koko rajavesistön alueella. Esitys rajan

kulusta perustuu syväväylään, joka on tutkittu heinäkuun alussa vuonna 2005 otetuilla ilmakuvilla ja joka on tarkastettu myöhemmin maastotutkimuksilla. Syväväylän muutoksesta johtuvat valtakunnanrajan muutokset vaativat eduskunnan suostumuksen.

Tarkoituksena on sopia noottienvaihdolla Ruotsin hallituksen kanssa vuoden 2006 rajankäynnin molemminpuolisesta hyväksymisestä sen jälkeen, kun eduskunta on antanut suostumuksensa rajalinjan muutoksiin. Vahvistetut rajalinjan muutokset saatetaan tämän jälkeen voimaan asetuksella.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Suomen ja Ruotsin välisistä säännöllisistä 25 vuoden välein tapahtuvista rajankäynneistä sovittiin vuosina 1926-1927 suoritettua rajankäynnin yhteydessä. Sopimuksen mukainen ensimmäinen rajankäynti piti suorittaa vuonna 1951. Sittemmin sitä siirrettiin ja se suoritettiin vuosina 1956-1957. Seuraava rajankäynti suoritettiin vuonna 1981. Lisäksi vuonna 1985 suoritettiin Vähänärän kohdalla rajankäynti. Tämä rajanosuus oli jätetty hyväksymättä vuoden 1981 rajankäynnin vahvistamisen yhteydessä. Seuraavan säännönmukaisen rajankäynnin määrävuosi oli 2006.

Valtakunnanrajan pohjoisin osuus Suomen, Ruotsin ja Norjan kolmen valtakunnan rajapyykiltä syväväyläosuuden alkuun Tornionjoen vesistön alkulähteille on 0,23 kilometriä pitkä rajamerkeillä osoitettu suorista linjoista

muodostuva rajanosuus. Sieltä valtakunnanraja seuraa Könkämäenossa, Muonionjoessa ja Tornionjoessa, jäljempänä Tornionjoen vesistö, syväväylää Tornion pohjoispuolelle 555,50 kilometrin matkalla. Tornion ja Haaparannan kaupunkien välissä olevan, rajamerkeillä merkityistä suorista linjoista muodostuvan rajanosan pituus on 4,03 kilometriä. Seuraavalla osuudella Tornion - Haaparannan saaristossa raja on määritetty taitepisteiden välisin suorin linjoin 25,31 kilometrin matkalla. Tällä osuudella raja on pääosin vesialueella, mutta kulkee kahdessa kohdassa saarten yli. Edelleen raja jatkuu saariston ulkopuolella Perämerellä pisteeseen, jossa molempien maiden aluemeret eroavat toisistaan.

Ahvenanmerellä Märketin luodolla olevan rajamerkeillä merkityn rajaosan pituus on 0,47 kilometriä. Märketin molemmin puolin valtakunnanraja jatkuu merellä siihen pistee-

seen, jossa molempien maiden aluemeret eroavat toisistaan.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on vahvistaa Suomen ja Ruotsin välisen valtakunnan rajan vuonna 2006 suoritetun rajankäynnin johdosta ehdotetut rajaviivan muutokset. Rajan kulku säilyy yleiseltä linjaukseltaan entisellään. Tornionjoen vesistön alueilla rajan kulkuun tulee kuitenkin muutoksia, koska raja seuraa rajankäynnissä määritettyä syväväylää.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia, organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia eikä myöskään yritys- tai ympäristövaikutuksia.

Rajankäynnin suoranaiset kustannukset ovat olleet kummallekin valtiolle noin 290 000 euroa. Periaatteena on ollut, että aiheutuneet kustannukset jaetaan Suomen ja Ruotsin kesken tasan. Tämä on tapahtunut jakamalla työsuoritukset mahdollisimman hyvin tasan molempien osapuolten kesken.

4 Asian valmistelu

Valtioneuvosto asetti 10 päivänä helmikuuta 2004 Suomen ja Ruotsin välistä rajankäyntiä varten rajankäyntivaltuuskunnan. Työt maarajoilla tehtiin pääosin vuonna 2005. Syväväylän tulkinnan tarkastus Tornionjoen vesistössä suoritettiin kesällä 2006. Suomen ja Ruotsin rajankäyntivaltuuskunnat allekirjoittivat Suomen ja Ruotsin välistä valtakunnanrajaa koskevat rajankäyntiasiakirjat Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2007. Suomen rajankäyntivaltuuskunta luovutti rajankäyntiasiakirjat ulkoasiainministeriölle 31 päivänä toukokuuta 2007.

Hallituksen esitys on laadittu ulkoasiainministeriössä yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa. Esityksestä on pyydetty lausunnot sisäasiainministeriön rajavartiososastolta sekä Merenkulkulaitokselta.

5 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Rajankäyntiä koskeviin loppuasiakirjoihin on liitetty valtuuskuntien yhteinen ehdotus Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan väliseksi sopimukseksi näiden maiden välisestä valtakunnanrajan hoidosta. Valtuuskunnat ovat yhteisesti todenneet, että koska rajankäynnit suoritetaan 25 vuoden välein, rajankäyntien välilläkin tarvitaan tiettyjä toimenpiteitä rajan kulun ja merkinnän pitämiseksi selvänä ja yksiselitteisenä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi vesistöjärjestelyt, tienrakennus ja vastaavat rajan varressa tehtävät tai rajan poikki ulottuvat hankkeet. Myös rajamerkkien ja raja-aukon kunnostus saattaa vaatia teknisiä toimenpiteitä rajankäyntien välillä. Tämän vuoksi valtuuskunnat ovat esittäneet, että myös rajankäyntien välillä olisi olemassa aikaisemman käytännön mukaisesti pysyvä organisaatio, joka hoitaisi näitä tehtäviä. Valtuuskunnat ovat siksi esittäneet tehtäväksi rajanhoidosta sopimuksen siten, että se olisi jatkuvasti voimassa varsinaisten rajankäyntien välillä. Sopimusta ei siten uusittaisi aina rajankäynnin jälkeen. Vastaavanlainen sopimusehdotus sisältyi myös Suomen ja Norjan välisiin rajankäyntiasiakirjoihin. Kyseinen sopimus allekirjoitettiin Oslossa 27 päivänä helmikuuta 2007 ja tuli voimaan 20 päivänä kesäkuuta 2007 (SopS 56/2007). Suomen ja Ruotsin välisen valtakunnanrajan hoidosta tehty sopimus pyritään allekirjoittamaan ja saattamaan voimaan mahdollisimman pian rajankäynnin tultua hyväksytyksi Suomessa ja Ruotsissa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Rajankäynti ja siitä laaditut asiakirjat

Vuonna 2006 suoritetun rajankäynnin perusaineistona olivat rajankäynnin 1981 ja Vähänjärven rajankäynnin 1985 asiakirjat. Ne käsittivät perusasiakirjat, rajakartat koko rajan alueelta, rajamerkkipöytäkirjat ja muut raja-asiakirjat. Perusasiakirjoissa on katsaus aikaisempiin sopimuksiin ja rajankäynteihin, sekä vuoden 1981 ja vastaavasti vuoden 1986 rajankäynnin ohjeet, valtuuskuntien kokousten pöytäkirjat ja esitykset käydyistä valtakunnanrajasta.

Rajankäyntivaltuuskunnille annettujen samansisältöisten ohjeiden perusteella rajankäynnissä tuli vahvistaa rajan kulku maastossa ja huolehtia rajan merkitsemisestä ja määrittämisestä asianmukaisella ja yksiselitteisellä tavalla.

Vesistöissä kulkevasta rajasta todettiin ohjeissa, että Tornionjoen vesistöissä rajan on seurattava joen syväväylää. Kuitenkin niissä kohdin, missä rajajoet virtaavat järvien kautta eikä syväväylää voida selvästi erottaa, määritetään raja keskiviivaperiaatteen mukaisesti. Niiltä osin kuin raja vuoden 1981 rajankuvauksen mukaan poikkeaa syväväylästä, sovelletaan rajan määrittämisessä mainitussa kuvauksessa esitettyjä perusteita.

Rajankäynnin tulokset on kirjattu loppuasiakirjoihin, jotka käsittävät suomenkielisen rajapöytäkirjan, ruotsinkielisen rajapöytäkirjan ja 49 karttaa sisältävän rajakartaston. Rajapöytäkirja sisältää 20 päivänä maaliskuuta 2007 Helsingissä pidetyn loppukokouksen pöytäkirjan lisäksi rajasopimukset, kuvauksen aikaisemmista rajankäynneistä ja seikka-peräisen selvityksen vuoden 2006 rajankäynnistä sekä rajankuvauksen ja rajamerkkipöytäkirjat.

Rajankuvauksessa rajan kulku esitetään yleispiirteissään sanallisesti sekä yksityiskohtaisesti koordinaattipistein. Rajamerkkipöytäkirjat sisältävät kuvauksen rajamerkeistä. Yksittäisessä pöytäkirjassa on rajamerkin koordinaatit, etäisyydet viereisiin rajamerkeihin, ortokuvakartta merkin ympäristöstä ja muuta rajamerkkikohtaista tietoa. Rajakartat osoittavat rajalinjan ja rajamerkit numeroi-

neen. Lisäksi kartoilla on esitetty korkeuskäyrät ja nimistö. Pohjana on ortoilmakuva. Kartat numero 1 - 47 on laadittu mittakaavaan 1:20 000 ja Tornion ja Haaparannan välisen rajan karttalehti mittakaavaan 1:10 000 sekä Märketin lehti mittakaavaan 1:1 000.

2 Valtakunnan raja Tornionjoen vesistöissä ja rajalinjan ehdotetut muutokset

Yhteinen esitys Tornionjoen vesistön valtakunnan rajaksi laadittiin siten, että ensimmäisessä vaiheessa kummankin valtuuskunnan edustajat yhdessä tulkitsivat rajan kulun digitaalisilla ortokartoilta. Molemmat valtuuskunnat vahvistivat yhteisesti tulkinnan perusteet. Ennen rajankäynnin lopputarkastusta syvyyttulkinnat tarkastettiin koko vesistöosuudella helikopteria apuna käyttäen. Lisäksi suoritettiin tulkinnan kannalta epävarmoissa paikoissa maastokatselmus. Näillä tarkastuksilla ja katselmuksilla varmistettiin lopullisesti tulkinnan oikeellisuus.

Rajan kulku säilyy yleiseltä linjaukseltaan entisellään. Tornionjoen vesistön alueilla rajan kulkuun tulee kuitenkin muutoksia, koska raja seuraa rajankäynnissä määritettyä syväväylää. Esitys rajan kulutusta perustuu syväväylään, joka on tutkittu heinäkuussa vuonna 2005 otetuilla ortoilmakuvilla ja joka on tarkastettu myöhemmin maastotutkimuksilla. Syväväylän muutoksesta johtuvia rajalinjan muutoksia on lähinnä vesistön leveämmillä, hiekkasärkkiä muodostavilla alueilla. Tällöin muutokset ovat suurimmillaan yli sata metriä ja pinta-alaltaan noin 8 hehtaaria. Tyypillisesti muutokset ovat 10–20 metrin luokkaa, ja niitä on satunnaisesti molemmin puolin aikaisempaa syväväylää. Näin maiden välillä siirtyvien alueiden voidaan todeta koko Tornionjoen vesistö huomioon ottaen olevan yhtä suuria.

3 Voimaantulo

Vuoden 2006 valtakunnan rajankäynnissä esitetty raja ja rajankäynnin perusteella todetut rajalinjan muutokset on tarkoitus vahvis-

taa noottienvaihdolla Ruotsin hallituksen kanssa ja saattaa voimaan asetuksella sen jälkeen, kun eduskunta on antanut suostumuksensa kyseessä oleviin rajalinjan muutoksiin. Tarkoitus on, että rajankäynti on voimassa ortokartoilla ja raja-asiakirjoissa esitetyssä muodossaan seuraavaan, vuoden 2031 rajankäyntiin saakka.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välinen valtakunnanraja käydään 25 vuoden välein lähinnä jokien syväväylää koskevien muutosten toteamiseksi. Pitkäaikaisen käytännön mukaan rajankäynti rajalinjan muutoksineen on ollut tapana vahvistaa noottien vaihdolla ja saattaa voimaan asetuksella sen jälkeen, kun eduskunta on antanut muutoksille suostumuksena. Tämän mukaisesti rajalinjaa koskevien muutosten ei ole katsottu kuuluvan lainsäädännön alaan, mutta hallitusmuodon 3 §:n mukaan vaativan eduskunnan suostumuksen.

Perustuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 1/1998 vp) todettiin, ettei edellä mainittua pitkäaikaista käytäntöä ole uuden perustuslain myötä tarkoitus muuttaa. Perustuslakivaliokunta hyväksyi mietinnössään (PeVM 10/1998 vp) tämän hallituksen esityksessä esitetyn kannan. Valiokunta toteasi, että tällaisissa rajankäynneissä ei sen mielestä ole kysymys varsinaisista aluemuutoksista, vaan lähinnä vain rajaviivalla luonnonoloissa tapahtuneiden muutosten rekisteröinnistä. Kyseisellä tavalla on menetelty myös viimeisimpien Suomen ja Ruotsin väli-

sen Vähänärän alueen rajankäynnin (SopS 59/1986) sekä Suomen ja Norjan välisen rajankäynnin (SopS 3/2003) suhteen, jotka on saatettu voimaan tasavallan presidentin asetuksella.

Koska nyt eduskunnan hyväksyttäväksi esitettävissä rajaviivan muutoksissa on kyse lähinnä edellä mainituista rajaviivalla luonnonoloissa tapahtuneiden muutosten rekisteröinneistä, esitys ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Rajaviivan muutokset voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä. Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta antaisi suostumuksensa seuraaviin Suomen ja Ruotsin välisen valtakunnanrajan vuonna 2006 suoritettun rajankäynnin johdosta ehdotettuihin rajaviivan muutoksiin:

1) ne vesialueet, jotka jäävät vuoden 2006 rajankäynnissä esitetyn linjan (uusi valtakunnanraja) ja edellisten Suomen ja Ruotsin välisten rajankäyntien (SopS 36/1985 ja SopS 59/1986) mukaisen linjan (vanha valtakunnanraja) väliin ja sijaitsevat ensin mainitun linjan Ruotsin puolella, tulevat kuulumaan Ruotsiin ja

2) ne vesialueet, jotka jäävät vuoden 2006 rajankäynnissä esitetyn linjan (uusi valtakunnanraja) ja edellisen Suomen ja Ruotsin välisten rajankäyntien (SopS 36/1985 ja SopS 59/1986) mukaisen linjan (vanha valtakunnanraja) väliin ja sijaitsevat ensin mainitun linjan Suomen puolella, tulevat kuulumaan Suomeen.

Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Ilkka Kanerva*